Olli Mäenpää
5.3.2019

Hallintovaliokunnalle

Hallituksen esitys laeiksi ampuma-aselain, vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain sekä asevelvollisuuslain 97 a §:n muuttamisesta (HE 179/2018 vp)

Ampuma-aselakiin ehdotetut muutokset

Aselupa (44 b §:n 3 mom.)

Ehdotetun 44 b §:n 3 momentin mukaan aselupa voidaan antaa lainkohdassa tarkemmin määriteltyä erityisen vaarallista ampuma-asetta tai sen osaa varten luonnolliselle henkilölle ampumaurheilua varten, jos henkilö on ja on ollut luvan hakemista edeltäneen 12 kuukauden ajan jäsen yhdistyslain 4 §:ssä tarkoitetussa luvan saaneessa yhdistyksessä. Perustuslakivaliokunta pitää lausunnossaan (PeVL 67/2018 vp, s. 2-3) ehdotetusta sääntelystä johtuvaa negatiivisen yhdistymisvapauden rajoitusta suhteellisen vähäisenä. Ehdotettu sääntely ei siten muodostu ongelmalliseksi perustuslain 13 §:n kannalta.

Asetuksenantovaltuus

Ampuma-aselain 2 §:n 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi valtuus säätää ampuma-aseen hävittämisestä valtioneuvoston asetuksella. Ampuma-aseen hävittämistä koskevaa perussääntelyä ei kuitenkaan ehdoteta otettavaksi lakiin. Sääntelyä on siksi perustuslakivaliokunnan arvion mukaan perustuslain 80 §:stä johtuvista syistä välttämätöntä täydentää laintasoisin perussäännöksin ampuma-aseen hävittämisestä.

Sisäministeriön vastineen mukaan 2 §:n 4 momenttiin lisättäisiin säännös ampuma-aseen hävittämisestä: ”Ampuma-ase tai aseen osa hävitetään luovuttamalla se poliisille hävitettäväksi. Ampuma-aseen ja aseen osan hävittämisestä säädetään valtioneuvoston asetuksella.” Ehdotettua sääntelyä voidaan pitää riittävän täsmällisenä etenkin, kun otetaan huomioon, että säännöksellä ei määritellä velvoitetta hävittää ase, vaan tällainen velvollisuus määräytyisi mahdollisten muiden laintasoisten säännösten mukaan.

Laki vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta

Sotilaallisia valmiuksia palveleva koulutus (2 §:n 2 mom. ja 20 a §)

Valtioneuvostolta saadun selvityksen mukaan tarkoituksena on, että vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain 2 §:n 2 momentti säädetään sellaisena kuin se on ehdotettu säädettäväksi hallituksen esityksessä HE 254/2018 vp. Tällaisella koulutuksella tarkoitettaisiin siten muuta kuin ehdotetun 2 §:n 1 momentissa

tarkoitettua sotilaallista koulutusta, jossa koulutetaan Puolustusvoimien menetelmiä tai välineitä koskevaa yksilön sotilaallista osaamista ja toimintakykyä sodassa tai muissa aseellisissa selkkauksissa toimimista varten. Ehdotetun 20 a §:n mukaan Maanpuolustuskoulutusyhdistys voisi sotilaallisia valmiuksia palvelevana koulutuksena järjestää ampumakoulutusta, jossa kehitetään yksilön ampumataitoa ja turvallista aseenkäsittelytaitoa.

Näiden säännösten myötä sotilaallisia valmiuksia palveleva koulutus irtautuisi perustuslakivaliokunnan arvion mukaan osin merkittävästi siitä, mitä sillä nykyisen lain säätämisen yhteydessä tarkoitettiin. Perustuslakivaliokunta kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että 20 a §:n perusteella ampumakoulutuksen sisältö määräytyisi valtioneuvoston asetuksella, jolla säädettäisiin 20 a §:n mukaan oikeastaan kaikista koulutuksen luonteen kannalta olennaisista seikoista, kuten ampumakoulutuksessa käytettävien ampuma-aseiden tyypeistä, toimintatavoista ja käytöstä sekä koulutettavien lukumäärästä ja koulutusohjelmasta. Lisäksi sotilaallisia valmiuksia palvelevaa ampumakoulutusta koskevan laintasoisen sääntelyn perusteella jää epäselväksi sääntelyn suhde niihin rajoituksiin, joita perustuslakivaliokunta on asettanut vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen sisällölle (PeVL 52/2006 vp).

Valtiosääntöoikeudellisena perusarvionaan perustuslakivaliokunta toteaa, että Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen antaman ampumakoulutuksen sisältöä, laajuutta ja sen puitteita tulee sekä tarkoituksenmukaisuusedellytyksen täyttymisen että merkittävän julkisen vallan käytön rajauksen vuoksi rajata ja täsmentää laissa merkittävästi. Tällainen muutos on edellytys lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisjärjestyksessä (s. 5).

Sisäministeriön vastineessa ehdotetaan 20 a § muutettavaksi sisällöllisesti seuraavien lähtökohtien mukaisesti:

> ”Pykälän 1 momenttiin esitetään lisättäväksi taisteluammuntojen järjestämistä koskeva kielto. Kyseinen nimenomaista kieltoa koskeva säännös täydentäisi hallituksen esityksen 2 momentissa olleita koulutusohjelman rajoja, jotka koskevat ammunnan toteuttamista yksilön ammuntana sekä ampumapaikkojen ja maalien osoittamista ennakolta. Pykälän 2 momentiksi esitetään otettavaksi luettelo Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen ampumakoulutuksessa sallituista ampuma-asetyypeistä ja näiden toimintatavoista. Hallituksen esityksessä esitetty 2 momentti esitetään siirrettäväksi 3 momentiksi. Kyseistä momenttia muutettaisiin siten, että momenttiin otettaisiin säännökset ampumakoulutuksen sallituista ampumaetäisyyksistä sekä ammunnan johtajan johdossa ja ohjauksessa olevien henkilöiden enimmäismäärästä. Hallituksen esityksen 3 momentti esitetään siirrettäväksi 4 momentiksi ja momenttiin esitetään tehtäväksi tarkentava viittaus 2 momenttiin ja kieliasun selkeytys. Hallituksen esityksen 4 momentti esitetään siirrettäväksi 5 momentiksi ja momenttiin tarkennettaisiin, ettei sotilaallisia val-

miuksia palvelevassa koulutuksessa saisi antaa muuta kuin koulutusohjelman mukaista ampumakoulutusta. Kyseinen muutos ainoastaan tarkentaisi ja selkeyttäisi hallituksen esityksessä ollutta momentin ensimmäistä lausetta. Edellä mainittujen muutosten perusteella esitetään pykälän 1 momentin asetuksenantovaltuudesta poistettavaksi tarpeettomaksi jäävät kohdat.”

Ehdotettuja täsmennyksiä, jotka kirjattaisiin vastineessa esitetyllä tavalla 20 a §:ssä, voitaneen pitää riittävänä sääntelynä, jolla määritellään perustuslakivaliokunnan lausunnossaan edellyttämällä tavalla laintasoisesti Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen antaman ampumakoulutuksen sisältöä, laajuutta ja sen puitteita. Lailla säädettäisiin perusteet myös käytettävien ampuma-aseiden tyypeille, toimintatavoille, käytölle samoin kuin koulutettavien lukumäärälle ja koulutusohjelmalle.

Sisäministeriön vastineessa esitetään hallituksen esitystä tarkempia perusteluja myös sille, miksi ehdotus on perustuslain 124 §:ssä tarkoitetulla tavalla tarpeellinen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi. Tarpeellisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden kannalta on keskeistä, että laissa määriteltyjen perusteiden puitteissa valtioneuvoston asetuksella määriteltäisiin ampumakoulutuksen tarkempi sisältö, jolloin koulutus olisi kytketty Puolustusvoimien tarpeeseen.

Sisäministeriön vastineessa on sisällöllisesti täsmennetty 20 a §:ään sisältyviä rajoituksia, jotka kohdistuvat Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen antamaa sotilaallisia valmiuksia palvelevaa ampumakoulutusta. Ehdotetun sääntelyn ei voida katsoa määrittelevän Maanpuolustuskoulutusyhdistykselle toimivaltaa merkittävän julkisen vallan käyttöön perustuslain 124 §:n kieltämällä tavalla.